" श्री "

कोष्टकम्

नियम	प्रातः	मध्याह्नः	सायं
कालः	प्रातः	मध्याह्नः	सायं
दिशा	पूर्वा	ऊर्ध्वा	पश्चिमा
शरीरं	स्थूलं (भूतं)	सूक्ष्मं (वर्तमान)	कारणं (भविष्य)
देवता	ब्रह्मा	शंकरः	विष्णुः
भस्म	जलमिश्रित	चन्दनमिश्रितं	निर्जलाभस्म
देवी	गायत्री	सावित्री	सरस्वति
गोत्रं	सांख्यायनं	कात्यायनं	बाहुल्यं
अवस्था	बाला	युवतिः	वृध्धा
वर्णः	रक्तः	श्वेतः	कृष्णः
वस्त्रं	रक्तं	श्वेतम्	पीतं
पादः	ऋग्वेद	यजुर्वेदः	सामवेद
अर्घ्यं	त्रीणि	एक	त्रीणि
कालातिक्रमे	विशेषेकोडर्घ्यः	विशेषेकोडर्घ्यः	विशेषेकोडर्घ्यः
जपार्घ्यः	उत्थाय	उत्थाय	उपविश्य
ध्यानजपः	नाभिहस्तः	हृदयहस्त	नासिकाग्रहस्तः
उपास्य	भूः (पृथ्वी)	भुवः (अन्तरिक्ष)	स्वः (स्वर्ग)
बीजं	अ	उ	म्
कार्यं	उत्पति	भयः	स्थिति
गणः	रजः	तमः	सत्वं
फलं	कर्म	उपासना	ज्ञानं
अधिष्ठाता देवः	आदित्य	वरुण	अग्नि
आसनं	दर्भमय	मृगचर्म	कंबलमयं

" श्री "

प्रातः संध्या प्रयोगः

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

॥ श्री सरस्वत्यै नमः ॥

॥ श्री वेदपुरुषाय नमः ॥

॥ श्री वेदगुरुभ्यो नमः ॥

गणनाथ सरस्वती रवि शुक्र बृहस्पतीन् ।
पंचैतान् संस्मरेन्नित्यं वेदवाणीं प्रवर्तयेत् ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुस्साक्षात् परब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

नमस्ते शारदे देवी सरस्वति मतिप्रदे ।
वसत्वं मम जिह्वाग्रे सर्वविद्या प्रदाभव ॥

ભાષાંતર

સંધ્યા કરનારે પૂર્વ કે ઉત્તરદિશા તરફ મુખ રાખીને
આસન ઉપર બેસીને પોતાની સામે પંચપાત્ર, તરભાણી, આચમની, પવાલુ,
ચંદન-ફૂલ, પાણીનો લોટો, ગૌમુખી માળા,
ડાબા ખભા ઉપર ખેસ વગેરે સાધન સામ્રગી લઈને જ બેસવું,
પાણી ભરેલ પવાલુ, ડાબી બાજુમાં રાખવું અને
તરભાણુ જમણી બાજુમાં રાખવું અને પછી પ્રારંભ કરવો.



रात्रेः पश्चिम यामे तु घटीका षट्कमेवहि । वेदाभ्यासं द्विजः कुर्यात् सा वेला पाठदायिनी ॥

। शिखाबंधनम् ।

ॐ मानस्तोके तनये मानडआयुखि मानो गोखुमानोडअश्वेपुरीरिख: ।
मानो व्वीरान्नुद्र भामिनो व्वधीर्हविष्मन्त: सदमित्वा हवामहे ॥

આ મંત્રથી શિખા (ચોટલી) બાંધવી.

। पवित्र करणम् ।

अपवित्र: पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोडपिवा ।
य: स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं स बाहयाभ्यन्तर: शुचि: ॥

આ શ્લોકથી ડાબા હાથમાં પાણી રાખવુ અને
જમણા હાથનો વચ્ચેનો બે આંગળીથી શરીર ઉપર છાંટવું.

॥ भूमि प्रार्थना ॥

पृथ्वी त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता ।
त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥

આ શ્લોકથી જમીનને હાથથી સ્પર્શ કરવો.

ॐ केशवाय नम: स्वाहा ।
ॐ नारायणाय नम: स्वाहा ।
ॐ माधवाय नम: स्वाहा ।
ॐ गोविंदाय नम: इति हस्तं प्रक्षाल्य ॥

જમણા હાથની હથેળીમાં પાણી લઈને ૐ કેશવાય નમઃ બોલીને
જમણા હાથથી કાંડાના ભાગથી અવાજ ન થાય તેવી રીતે આચમન કરવું.
અને તે મુજબ ત્રણ વાર આચમન કરવું અને ગોવિન્દાય નમઃ .... એ બોલીને
તરભાણીની બહાર હાથ ધોઈ નાંખવા.



उत्तमा तारकोपेता मध्यमा लुप्ततारका । अधमासूर्यसहिता प्रात: संध्या त्रिधामता ॥

। प्राणायाम् ।

प्रणवस्य परब्रह्म ऋषि: परमात्मा देवता दैवी गायत्री छन्द:
भूरादिसप्तव्याहृतिनां
विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजगौतमात्रिवसिष्ठकश्यपा ऋषय:
अग्निवायु सूर्यबृहस्पति वरुणेन्द्र विश्वेदेवा देवता
गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्बृहतीपंक्ति त्रिष्टुप् जगत्यश्छन्दांसि
तत्सवितुरित्यस्य विश्वामित्र ऋषि: सविता देवता
गायत्री छन्द: आपोज्योतिरित्यस्य प्रजापतिर्ऋषि:
बह्माग्निवायु सूर्यदिवता यजुश्छन्द: सर्वेषां प्राणयामे विनियोग: ।

આ વિનિયોગ બોલી ગયા પછી આચમનીમાંથી પાણી તરભાણામાં મુકવું.

ॐ भू: ॐ भुव: ॐ स्व: ॐमह: ॐ जन: ॐ तप: ॐ सत्यं

ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो न: प्रचोदयात् ॥
ॐ आपो ज्योति रसोमृतं ब्रह्म भूर्भुव: स्वरोम् ॥

પ્રથમ પ્રાણવાયુને બહાર કાઢવો
સૂર્યનાડીને દબાવીને ચંદ્રનાડીથી શ્વાસ લેવો. આ ક્રિયાને પૂરક કહેવાય.
ત્યારબાદ બંને નસકોરા બંધ કરવા આ ક્રિયાને કુંભક કહેવાય. ત્યાર પછી
ચંદ્રનાડી દબાવી અને સૂર્યનાડીથી શ્વાસ બહાર કાઢવો. તે ક્રિયાને રેચક કહેવાય છે.
ત્યારબાદ ચંદ્રનાડી દબાવીને સૂર્યનાડીથી શ્વાસ લેવો.
અને ચંદ્રનાડીથી બહાર કાઢવો. આવી રીતે ત્રણ વખત શ્વાસ લેવો.
અને શ્વાસ બહાર કાઢવો.
જ્યારે કુંભકને સ્થિતિ હોય ત્યારે ઉપર દર્શાવેલ મંત્રોનું સ્મરણ કરવું.



भोजनं हवनं दानमुपहार: प्रतिग्रह: । बहिर्जानु न कार्याणि तद्वदाचमनं विदु: ॥

भस्म धारणम्

ॐ अग्निरितिभस्म वायुरितिभस्म जलमितिभस्म स्थलमितिभस्म
व्योमेतिभस्म सर्वगूं हवा इदं भस्म मम एतानि चक्षूंषी भस्मानि ॥

આ મંત્રથી ડાબા હાથમાં પાણી મિશ્રીત ભસ્મ લઈ જમણા હાથથી ઢાંકી અભિમંત્રણ કરવું.

卐

ॐ त्र्यायुषं जमदग्नेः कश्यपस्य त्र्यायुषम् ।
जद्देवेषुत्र्यायुषन् अस्तु त्र्यायुषम् ॥

આ મંત્રથી લલાટે, બે હાથે, ગરદન, છાતીના ભાગે વગેરે સ્થળે ભસ્મ લગાડવી.

卐

ॐ त्र्यंम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टि व्वर्धनम् ।
उर्व्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥

આ મંત્રથી રુદ્રાક્ષની માળા પહેરવી.

卐

ॐ भूः स्वाहा ।
ॐ भुवः स्वाहा ।
ॐ स्वः स्वाहा ।
ॐ भूर्भुवः स्वः इति हस्तं प्रक्षाल्य ।

ડાબા હાથથી જમણા હાથમાં પાણી લઈને
હથેળીના ભાગથી અવાજ ન આવે તે રીતે પાણી લેવું.

卐

। संकल्प ।

अत्राद्य महामांगल्य फलप्रदे मासोत्तमे मासे
(अमुक) मासे (अमुक) पक्षे (अमुक) तिथौ (अमुक)
वासरे ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्री परमेश्वर
प्रीत्यर्थम् ब्रह्मावाप्ते प्रातः संध्योपासनमहं करिष्ये ॥

स्नाने दाने जपे होमे सन्ध्यां देवतार्चने । शिखा ग्रन्थिं विना कर्म न कुर्याद् वै कदाचन ॥

: મહિનાના નામ :

कार्तिक	मासे	वैशाख	मासे
मार्गशीर्ष	मासे	ज्येष्ठ	मासे
पौष	मासे	आषाढ	मासे
माघ	मासे	श्रावण	मासे
फाल्गुन	मासे	भाद्रपद	मासे
चैत्र	मासे	आश्विन	मासे

આ મુજબ ફેરફાર કરવો.

પક્ષ માટે :- શુકલ પક્ષ, કૃષ્ણ પક્ષ.

સુદ માટે શુકલ પક્ષ, વદ માટે કૃષ્ણ પક્ષ.

: તિથીઓના નામ :

प्रतिपद्	तिथौ	नवम्याम्	तिथौ
द्वितियायाम्	तिथौ	दशम्याम्	तिथौ
तृतियायाम्	तिथौ	एकादश्याम्	तिथौ
चतुर्थ्याम्	तिथौ	द्वादश्याम्	तिथौ
पंचम्याम्	तिथौ	त्रयोदश्याम्	तिथौ
षष्ठयाम्	तिथौ	चर्तुदश्याम्	तिथौ
सप्तम्याम्	तिथौ	पूर्णिमायाम्	तिथौ
अष्टम्याम्	तिथौ	अमावास्यायाम्	तिथौ

: વાર નાં નામ :

રવિ : भास्कर, सूर्य, भानु, वासरे

સોમ	चन्द्र वासरे	ગુરૂ	बृहस्पति वासरे
મંગળ	भौम वासरे	શુક્ર	भृगु वासरे
બુધ	सौम्य वासरे	શનિ	मन्द वासरे

प्राणायामैर्विना यद्यत्कृतं कर्म निरर्थकम् । अतो यत्नेन कर्तव्यः प्राणायामः शुभार्थिना ॥

। अभिषेचनम् ।

प्रणवस्य परब्रह्म ऋषि: परमात्मा देवता दैवी
गायत्री छन्द: भूरादिसप्तव्याहृतिनां
विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजगौतमात्रिवसिष्ठकश्यपा ऋषय:
अग्निवायु सूर्य बृहस्पति वरुणेन्द्र विश्वेदेवा देवता:
गायत्र्युष्णिगनुष्टुप् बृहतीपंक्ति त्रिष्टुप्
जगत्यश्छन्दांसि तत्सवितुरित्यस्य विश्वामित्र ऋषि:
सविता देवता गायत्री छन्द: अभिषेके विनियोग: ॥

ॐ भू: पुनातू शिरसि	માથા ઉપર લગાડવું
ॐ भुव: पुनातु नेत्रयो:	બે આંખે લગાડવું
ॐ स्व: पुनातु कण्ठे	ગળે લગાડવું
ॐ मह: पुनातु हृदये	છાતી ઉપર લગાડવું
ॐ जन: पुनातु नाभ्याम्	નાભી(ડુંટી) પર લગાડવું
ॐ तप: पुनातु पादयो:	બે પગ પર લગાડવું
ॐ सत्यं: पुनातु पुन: शिरसि	ફરીથી માથા પર લગાડવું
ॐ खं ब्रह्म पुनातु सर्वत्र	આખા શરીરે લગાડવું

ડાબા હાથમાં પાણી લઈને જમણા હાથની આંગળીઓથી ઉપર લખેલ છે.
તે પ્રમાણે શરીરે લગાડવું.



प्रातर्नाभौ करं कृत्वा मध्याह्ने हृदि संस्थितम् । सायं जपेच्च नासाग्रे ह्येष जप्यविधि: स्मृत: ॥

। मार्जनम् ।

आपोहिष्ठेतितिसृणां सिन्धुद्विप ऋषि: आपो देवता
गायत्री छन्द: मार्जने विनियोग: ॥

ॐआपोहिष्ठामयो भुवस्तानडउर्ज्जे दधातन महेरणायचक्षसे ॥
ॐजो व÷ शिवतमोरसस्तस्य भाजयतेहन÷ उशतीरिव मातर÷ ॥
ॐतस्माडअरङमामवोजस्यक्षयायजिन्वथ आपो जनयथाचन: ॥

આ મંત્રથી ડાબા હાથમાં પાણી રાખીને
જમણા હાથની આંગળીઓથી શરીર પર છાંટવું.

। अम्बुप्राशनम् ।

सूर्यश्चमेत्यस्य नारायण ऋषि: सूर्यो देवता
अनुष्टुपछन्द: अम्बुप्राशने विनियोग: ॥

ॐ सूर्यश्चमा मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्य:
पापेभ्यो रक्षन्तां यद्रात्र्या पापमकार्षं मनसा
वाचाहस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्नारात्रीस्तदवलुम्पतु
यकिञ्चितदुरितंमयि इदमहं मामृतयोनौ सूर्जे ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥

। इति जलं प्राश्य द्विराचामेत् ।

જમણા હાથમાં પાણી રાખવું. અને (સૂર્યશ્ચમા...)
પુરુ બોલાઈ જાય પછી આચમન કરવું. પછી હાથ ધોઈ નાંખવા.



उच्चारे मैथुने चैव प्रस्तावे दन्तधावने । श्राध्धे भोजनकाले च षट्सु मौनं समाचरेत ॥

। आपोडञ्जलावादाय प्रक्षेपः ।

सुमित्रियादुर्म्मित्रिया इत्यनयोः प्रजापतिर्ऋषिः
आपो देवता अनुष्टुपछन्दः क्रमशो जलदान प्रक्षेपेणे च विनियोगः ॥

ॐसुमित्रियानडआपडओषधयः सन्तु
दुर्म्मित्रियास्तस्मै सन्तुजोस्मान्द्वेष्टि जन्श्चव्वयन्द्विष्मः ॥

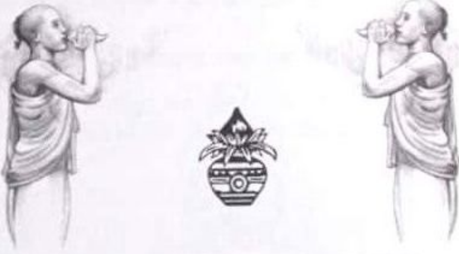
આ મંત્ર બોલતા જવાનુ અને જમણા હાથમાં પાણી લેવાનું અને
એ પાણી મંત્ર પુરો થયા પછી ડાબી બાજુ મુકી દેવાનું.

। अघमर्षणम् ।

द्रुपदादिवेत्यस्य कोकिलराजपुत्रऋषिः आपो
देवता अनुष्टुपछन्दः अघमर्षणे विनियोगः ॥

द्रुपदादिव मुमुचानः स्विन्नः स्नातो मलादिव ।
पूतम्पवित्रेणे व्वाज्ज्यमापः शुन्धन्तुमैनसः ॥

ડાબા હાથમાં પાણી લેવુ અને મંત્ર બોલવો. અને એ મંત્ર પુરો થયા પછી
એ પાણી જમણા હાથમાં લઈ સુંઘીને ડાબી બાજુ મુકવું.



प्रातः स्नानं प्रशंसन्ति दृष्टा दृष्ट कृतं हि तत् । सर्वमर्हति शुद्धात्मा प्रातःस्नायी जपादिकम् ॥

। अर्घ्यदानम् ।

प्रणवस्य परब्रह्म ऋषिः परमात्मा देवता दैवी
गायत्री छन्दः भूर्भुवः स्वरितिमहाव्याहृतिनां परमेष्ठी
प्रजापतिर्ऋषिः अग्निवायुसूर्या देवता गायत्र्युष्टिगनुष्टुप्छन्दांसि
तत्सवितुरित्यस्य विश्वामित्रऋषिः सविता
देवता गायत्री छन्दः अर्घ्यदाने विनियोगः ॥

ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

ब्रह्म स्वरुपिणे श्री सूर्यनारायणाय नमः इदं अर्घ्यंदत्तं न मम ॥ .
दत्ताघ्योंदकेन दक्षिणनासाचक्षुः श्रोत्रस्पर्शनं कुर्यात् ॥
अनेन प्रकारेण सूर्याभिमुखस्तिष्ठन्
गन्धाक्षतपुष्पयुक्तानि त्रिण्यघ्र्याणि दध्यात् ॥

। कालातिक्रमे सतिः ।

आकृष्णेनरजसा व्वर्तमानोनिवशयन्नमृतम्मर्त्त्यञ्च ।
हिरण्ययेन सविता रथेना देवोजातिभुवनानिपश्श्यन् ॥

ब्रह्म स्वरुपिणे श्री सूर्यनारायणाय नमः ।
प्रायश्चित्तार्थे इदं अर्घ्यं दत्तं न मम ॥

। ततो दक्षिणहस्ते जलं गृहित्वा ।

ॐ असावादित्यो ब्रह्म । इत्यनेन मंत्रेण
आत्मनः समंतात्प्रदक्षिणवदुदकं क्षिपेत् ।

॥ आचमनं पूर्ववत् ॥

वृद्धस्य वचनं ग्राह्यमापत्काले ह्युपस्थिते ॥

। सूर्योपस्थानम् ।

ॐ उद्वयमुदुत्यमिति द्वयोः प्रस्कण्व ऋषिः सूर्यो
देवता अनुष्टुप्छन्दः चित्रन्देवानामित्यस्य
कुत्साङ्गिरस ऋषिः सूर्यो देवता त्रिष्टुप्छन्दः
तच्चक्षुरित्यस्य दध्यङाथर्वण ऋषिः सूर्यो देवता
उष्णिक्छन्दः सूर्योपस्थाने विनियोगः ॥

ॐ उद्वयन्तमसस्परिस्व÷ पश्श्यन्तडउत्तरम् ।
देवन्देवत्रासूर्ज्जमगन्मज्ज्योतिरुत्तमम् ॥

ॐ उदुत्यञ्ज्जातवेदसन्देवंव्वहन्तिकेतव÷ ।
दृशेव्विश्श्वायसूर्ज्जम् ॥

ॐ चित्रन्देवाना मुदगादनीकञ्चक्षुर्म्मित्रस्यव्वरुणस्याग्नेः ।
आप्प्राद्यावापृथिवीड अन्तरिक्ष गूं सूर्ज्जडआत्क्मा जगतस्तस्त्थुषश्च ॥

तच्चक्षुर्देवहितम्पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् ।
पश्श्येम शरद÷ शतंजीवेम शरद÷
शतगूं शृणुयाम शरद÷ शतम्प्रब्ब्रवाम शरद÷
शतमदीनाः स्याम शरद÷ शतम्भूयश्च शरद÷ शतात् ॥

हस्ताभ्यां स्वस्तिकं कृत्वा प्रातस्तिष्ठेद्दिवाकरम् ।
मध्याह्ने तु ऋजुं बाहु सायं मुकुलितौ करौ ॥

આ મંત્રથી સૂર્યોપસ્થાનની મુદ્રા કરવી



विद्या ददाति विनयं विनयात् याति पात्रताम् ॥

। गायत्री-आवहनम् ।

तेजोसीत्यस्य परमेष्ठी प्रजापतिर्ऋषिः आज्यं
देवता जगती च्छन्दः यजुर्गायत्र्यावाहने विनियोगः ।
ॐ तेजोसिशुक्क्रमस्यमृतमसिधामनामासिप्प्रियन्देवानामनाधृष्ट्टन्देवयजनमसि ॥

। गायत्र्युपस्थानम् ॥

तुरीयपदस्य विमलऋषिः परमात्मा देवता गायत्री
छन्दः गायत्र्युपस्थाने विनियोगः ॥

गायत्र्यस्येकपदी द्विपदी त्रिपदी
चतुष्पद्य पद्यसि नहि पद्यसे नमस्तेतुरीयाय
दरेशताय पदाय परोरजसे सावदोमा प्रापत् ॥

॥ गायत्री मंत्र जप विनियोगः ॥

प्रणवस्य परब्रह्मऋषिः परमात्मा देवता
दैवी गायत्री छन्दः भूरादिसप्तव्याहतिनां
विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजगौतमात्रिवसिष्ठकश्यपा ऋषयः
अग्निवायुसूर्य बृहस्पति वरुणेन्द्र विश्वेदेवा देवताः
गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्बृहती पंक्ति त्रिष्टुब्जगत्यश्छन्दांसि
तत्सवितुरित्यस्य विश्वामित्र ऋषिः सविता देवता
गायत्री छन्दः सर्वपापक्षयार्थे गायत्रीमंत्र जपे विनियोगः ॥

આ પ્રમાણે વિનિયોગ બોલીને નીચેના શ્લોકનું ધ્યાન કરવું.



काव्य शास्त्र विनोदेन कालो गच्छति धीमताम् । व्यसनेन च मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा ॥

। शापविमोचनम् ।

अस्य श्रीब्रह्मशापविमोचनमन्त्रस्य ब्रह्मा ऋषिः
भुक्तिमुक्तिप्रदा ब्रह्मशापविमोचने गायत्री शक्तिदेवता
गायत्री छन्दः ब्रह्मशापविमोचनार्थे जपे विनियोगः ॥

गायत्री ब्रह्मेत्युपासीत यद्रूपं ब्रह्मविदोविदुः ।
तां पश्यन्ति धीराः सुमनसा वाचामग्रतः ॥
ॐ वेदान्तनाथाय विद्महे हिरण्यगर्भाय धीमहि ।
तन्नो ब्रह्म प्रचोदयात् ॥
ॐ देवि गायत्री त्वं ब्रह्मशापाद्विमुक्ता भव ॥

अस्य श्रीवसिष्ठशापविमोचनमन्त्रस्य
निग्रहानुग्रहकर्ता वसिष्ठ ऋषिः वसिष्ठानुगृहिता
गायत्रीशक्तिर्देवता विश्वोद्भवा गायत्री छन्दः
वसिष्ठशापविमोचनार्थे जपे विनियोगः ॥

ॐसोऽहमर्कमयं ज्योतिरात्मज्योतिरहं शिवः ।
आत्मज्योतिरहं शुक्रः सर्वज्योती रसोऽस्म्यहम् ॥
इत्युक्त्वा योनिमुद्रां प्रदर्श्य गायत्रीत्रयं पठित्वा ॥

ॐ देवि गायत्री त्वं वसिष्ठशापाद्विमुक्ता भव ।

अस्य श्रीविश्वामित्रशापविमोचनमन्त्रस्य
नूतनसृष्टिकर्ता विश्वामित्रऋषिः विश्वामित्रानुगृहीता
गायत्रीशक्तिर्देवता वाग्देहा गायत्री छन्दः
विश्वामित्रशापविमोचनार्थे जपे विनियोगः ॥

गायत्रीं भजाम्यग्निमुखीं विश्वगर्भां यदुद्भवाः ।
देवाश्चक्रिरे विश्वसृष्टिं तां कल्याणी मिष्टकरीं प्रपद्ये ॥
यन्मुखान्निः सृतोऽखिल वेदगर्भः ।
देवि गायत्री त्वं विश्वामित्रशापाद्विमुक्ता भव ॥

। गायत्री-ध्यानम् ।

मुक्ताविद्रुमहेमनीलधवलच्छायैर्मुखैस्त्रीक्षणै र्युक्तामिन्दुनिबद्धरत्नमुकुटां तत्वार्थवर्णात्मिकाम् ।
गायत्रीं वरदाभयाङ्कुशकशाः शुभ्रं कपालं गुणं शङ्खं चक्रमथारविन्दयुगलं हस्तैर्वहन्तीं भजे ॥

। गायत्री-आवाहनम् ।

गायत्रीं त्र्यक्षरां बालां साक्षसूत्र कमण्डलुम् ।
रक्तवस्त्रां चर्तुहस्तां हंस वाहन संस्थिताम् ॥

ऋग्वेदे कृतोत्सङ्गां सर्वदेव नमस्कृतान् ।
ब्रह्माणी ब्रह्मदैवत्यां ब्रह्मलोक निवासिनीम् ॥

आवाहयाम्यहं देवी मायान्तीं सूर्यमण्डलात् ।
आगच्छ वरदे देवी त्र्यक्षरेब्रह्मवादिनि ॥

गायत्री च्छन्दसां मातर्ब्रह्मयोनि नमोऽस्तुते ॥

। मुद्राप्रदर्शनम् ।

सुमुखं सम्पुटं चैव विततं विस्तृतं तथा ।
द्विमुखं त्रिमुखं चैव चतुः पञ्चमुखं तथा ॥

षण्मुखाधोमुखं चैव व्यापकाञ्जलिकं तथा ।
शकटं यमपाशं च ग्रथितं चोन्मुखोन्मुखम् ॥

प्रलम्बं मुष्टिकं चैव मत्स्यः कूर्मो वराहकम् ।
सिंहाक्रान्तं महाक्रान्तं मुद्गरं पल्लवं तथा ॥

एता मुद्रां न जानाति गायत्री निष्फला भवेत् ।

ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

ઉપર ગાયત્રી મંત્ર આપેલ છે. તો જમણા હાથમાં ગૌમુખી માળા રાખીને ગાયત્રી મંત્ર ૧૦૮ અથવા સમય ન હોય તો ૧૨ વખત ગાયત્રીમંત્રનો જપ કરવો.

। मुद्राप्रदर्शनम् ।

सुरभिर्ज्ञान वैराग्यं योनिः शङ्खोऽथ पङ्कजम् ।
लिङ्गं निर्वाणकं चैव जपान्तेऽष्टौ प्रदर्शयेत् ॥

ગાયત્રીમંત્રનો જપ કર્યા પછી ઉપર મુજબ આપેલી મુદ્રાઓ કરવી અને મુદ્રાઓ કર્યા પછી નીચે આપેલ વિનિયોગ આદિ મંત્ર સહિત જપ નિવેદન કરવું.

। जपनिवेदनम् ।

देवागातुविद इत्यस्य मनसस्पतिर्ऋषिः वातो
देवता विराट् छन्दः जपनिवेदने विनियोगः ॥

ॐ देवागातुविदोगातुं वित्त्वागातुमित ।
मनसस्पतडइमन्देवजज्ञगूं स्वाहा्वातेधाः ॥

। जपार्पणम् ।

अनेन प्रातः सन्ध्याङ्गभूतेन अमुक सङ्ख्याकेन
गायत्री मन्त्र जपाख्येन कर्मणा
श्री भगवान्ब्रह्मस्वरुपी सूर्यनारायणः प्रीयतां न मम ॥

यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं तु यद्भवेत् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां देवि काश्यप प्रियवादिनि ॥



। सन्ध्या विसर्जनम् ।

उत्तरे शिखरे इत्यस्य कश्यप ऋषिः सन्ध्या देवता
अनुष्टुप्छन्दः सन्ध्याविसर्जने विनियोगः ।

उत्तरे शिखरे देवी भूम्यां पर्वतमस्तके ।
ब्राह्मणेभ्यो विनिर्मुक्ता गच्छ देवि यथासुखम् ॥

। गोत्रप्रवरोच्चारणपूर्वकमभिवादनम् ।

अमुक गोत्रोत्पन्नः अमुक प्रवरान्वितः
शुक्लयजुर्वेदान्तर्गत वाजीमाध्यन्दिनीय
शाखाध्यायी अमुक शर्माऽहं

भो आचार्य त्वां अभिवादयामि ।
भो वैश्वानर त्वां अभिवादयामि ।
भो सूर्याचन्द्रमसौ युवामभिवादयामि ।
भो याज्ञवल्क्य त्वां अभिवादयमि ।
भो ईश्वर त्वां अभिवादयामि ।
भो माता-पितरौ युवाम् अभिवादयमि ।
भो गुरोः त्वां अभिवादयामि ।



Scanned with CamScanner

। संध्यार्पणम् ।

अनेन प्रातः संध्योपासनाख्येन कर्मणा भगवान्
ब्रह्मस्वरुपी परमेश्वरः प्रीयतां न मम ॥

। ईश्वरस्तुति ।

आकाशात्पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम् ।
सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रतिगच्छति ॥

। शिखामुक्ति ।

ब्रह्मपाश सहस्रेण रुद्रशुलशतेन च ।
विष्णुचक्र सहस्रेण शिखामुक्तिं करोम्यहम् ॥

पश्चात् तूष्णी शिखाबंधनम् । ॐ नमः शिवाय ॥

इति प्रातः संध्या प्रयोग :



। अम्बुप्राशनम् ।

आपः पुनन्त्विति मन्त्रस्य नारायणऋषिः आपो
देवता गायत्री छन्दः अम्बुप्राशने विनियोगः ॥

ॐ आपः पुनन्तुपृथिवीं पृथिवीपूता पुनातुमाम्
पुनन्तु ब्रह्मणस्पति र्ब्रह्मपूता पुनातुमाम् ।
यदुच्छिष्टमभोज्यं च यद्वादुश्चरितं मम
सर्व पुनन्तु मामापो सतां च प्रतिग्रह गूं स्वाहा ॥

। इति जलं प्राश्य द्विराचामेत् ।

જમણા હાથમાં પાણી રાખવું. અને (સૂર્યશ્ચમા...)
પુરૂ બોલાઈ જાય પછી આચમન કરવું. પછી હાથ ધોઈ નાંખવા.



। गायत्री-ध्यानम् ।

मुक्ताविद्रुमहेमनीलधवलच्छायैर्मुखैस्त्रीक्षणै र्युक्तामिन्दुनिबद्धरत्नमुकुटां तत्वार्थवर्णात्मिकाम् ।
गायत्रीं वरदाभयाङ्कुशकशाः शुभ्रं कपालं गुणं शङ्खं चक्रमथारविन्दयुगलं हस्तैर्वहन्तीं भजे ॥

। गायत्री-आवाहनम् ।

सावित्रीं युवतिं शुक्लां शुक्ल वस्त्रां त्रिलोचनाम् ।
यजुर्वेद कृतोत्सङ्गा वृषाराढांत्रिशूलिनीम् ॥

रुद्राणीं रुद्र दैवत्यां रुद्रलोक निवासीनीम् ।
आवाहयाम्यहं देवी मायान्तीं सूर्यमण्डलात् ॥

आगच्छ वरदे देवि त्र्यक्षरे रुद्रवादिनी ।
सावित्रीच्छन्दसां माता रुद्रयोने नमोऽस्तुते ॥

। मुद्राप्रदर्शनम् ।

सुमुखं सम्पुटं चैव विततं विस्तृतं तथा ।
द्विमुखं त्रिमुखं चैव चतुः पञ्चमुखं तथा ॥

षण्मुखाधोमुखं चैव व्यापकाञ्जलिकं तथा ।
शकटं यमपाशं च ग्रथितं चोन्मुखोन्मुखम् ॥

प्रलम्बं मुष्टिकं चैव मत्स्यः कूर्मो वराहकम् ।
सिंहाक्रान्तं महाक्रान्तं मुद्गरं पल्लवं तथा ॥

एता मुद्रां न जानाति गायत्री निष्फला भवेत् ।

ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

ઉપર ગાયત્રી મંત્ર આપેલ છે. તો જમણા હાથમાં ગૌમુખી માળા રાખીને ગાયત્રી મંત્ર ૧૦૮
અથવા સમય ન હોય તો ૧૨ વખત ગાયત્રીમંત્રનો જપ કરવો.

। अम्बुप्राशनम् ।

अग्निश्चमेति नारायणऋषिः अग्निर्देवता
अनुष्टुप्छन्दः अम्बुप्राशनेविनियोगः ।

ॐ अग्निश्च मा मन्युश्च मन्युयतयश्च मन्युकृतेभ्यः
पापेभ्यो रक्षन्तां यदह्ना पापमकार्षं मनसावाचा
हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना अहस्तदवलुम्पतु
यत्किञ्चिदुरितं मयि इदमहं माममृतयोनौ सत्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥

। इति जलं प्राश्य द्विराचामेत् ।

જમણા હાથમાં પાણી રાખવું. અને (સૂર્યશ્ચમા...)
પુરુ બોલાઈ જાય પછી આચમન કરવું. પછી હાથ ધોઈ નાંખવા.

। गायत्री-ध्यानम् ।

मुक्ताविद्रुमहेमनीलधवलच्छायैर्मुखैस्त्रीक्षणै र्युक्तामिन्दुनिबद्धरत्नमुकुटां तत्वार्थवर्णात्मिकाम् ।
गायत्रीं वरदाभयाङ्कुशकशाः शुभ्रं कपालं गुणं शङ्खं चक्रमथारविन्दयुगलं हस्तैर्वहन्तीं भजे ॥

। गायत्री-आवाहनम् ।

वृद्धां सरस्वती कृष्णां, कृष्णवस्त्रां चतुर्भुजाम् ।
शंडख चक्र गदा पद्म हस्तं गरुडवाहिनि ॥
सामवेद कृतोत्सङ्गा वैष्णवि विष्णुदेवता:
~~सामवेद कृतोत्सडां वनमालाविभूषिताम्~~ ।
~~वैष्णवि विष्णुदैवत्यां विष्णुलोक निवासिनीम्~~ ॥
वह्नि योस्थान पञ्चांच आयान्ति सूर्यमण्डलात् ॥
आगच्छ वरदे देवि त्र्यक्षरे विष्णुवादिनी ।
सरस्वतीच्छन्दसां मातर्विष्णुयोने नमोऽस्तुते ॥

। मुद्राप्रदर्शनम् ।

सुमुखं सम्पुटं चैव विततं विस्तृतं तथा ।
द्विमुखं त्रिमुखं चैव चतुः पञ्चमुखं तथा ॥

षण्मुखाधोमुखं चैव व्यापकाञ्जलिकं तथा ।
शकटं यमपाशं च ग्रथितं चोन्मुखोन्मुखम् ॥

प्रलम्बं मुष्टिकं चैव मत्स्यः कूर्मो वराहकम् ।
सिंहाक्रान्तं महाक्रान्तं मुद्गरं पल्लवं तथा ॥

एता मुद्रां न जानाति गायत्री निष्फला भवेत् ।

ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

ઉપર ગાયત્રી મંત્ર આપેલ છે. તો જમણા હાથમાં ગૌમુખી માળા રાખીને ગાયત્રી મંત્ર ૧૦૮
અથવા સમય ન હોય તો ૧૨ વખત ગાયત્રીમંત્રનો જપ કરવો.